

PETITA ANTOLOGIA FOLKLORICA VERDAGUERIANA

I. - DE FOLKLORE

Què diuen els ocells?

V. - Ara, sense prendre comiat de la Mallarenga, parlem d'un altre ocell. Sabeu quin és aquell que així que canta diu son nom? Doncs, a aqueix ocell li han dictat els pagesos la següent follia:

*El Cucut no fa més que un ou,
i la Mallarenga,
que té tanta llenga,
en fa més de nou.*

Afegeixen que la mateixa Mallarenga diu al Cucut, amb aquesta altra follia, més això sí, tractant-lo de vós, reconeixent-se ella més petita:

*Vós, tan alt i gros,
feu sinó un ou,
i jo tan petiteta,
en faig vuit o nou.*

Quan vol ploure, el Cucut vola llestament d'un arbre a l'altre, i amb la pressa diu sa cançó no la modula, i sembla que diu *Cutucutasse*.

Els pagesos diuen: « El cucut s'encucuta: tindrem aigua ». En alguns pobles de Lleida l'anomenen el *No puc*, i quan se queixa volant d'una banda a l'altra, com si portés un gran pes, li diuen: *No pots? Deixa'l*.

VI. - El cant de la Guatlla és traduït també de diferent manera en cada territori. A la Guilleria, últims de la primavera, quan els sègols han espigat, diu:

Blat florit, blat florit.

A la Plana de Vich, que és terra de guatlles i de caçadors, a l'arribar el temps de les segues, que és quan canta més i millor, diu:

Blat segat, blat segat.

En el Camp de Tarragona, fent tal vegada all'usió a algun joc de la terra, diu:

Set per vuit, set per vuit.

De vegades, recordant tal volta que *set per vuit són cinquanta-sis*, afegeix: *Guarda-me'n*.

Jo he conegut un *calvo* de molt bona jeia, que s'enfadava, o feia l'enfadat, al sentir el cant de la guatlla, creient que li deia:

Cap pelat, cap pelat.

En canvi, a Berga, on, per ser comarca pobra, es menja molt blat pelat, la guatlla els ho recorda, i està cantant a trenca nou de coll tot el sant dia:

Blat pelat, blat pelat.

Un altre de no sé on, que tenia tretzes amb algú, s'afigurava que la guatlla li aconsellava que pledegés, dient-li:

Pit i plet, pit i plet.

II. - DE RONDALLES

Sant Bernat Culvó

Era bisbe de Vich, i un bisbe com no n'hi ha gaires. Mentre vivia, tothom en la seva diòcesi i fora d'ella el tenia per un sant, i el cel devia ésser poc o molt partidari d'aqueixa opinió, puix a l'arribar a la ciutat de Vich, segons contenen encara els vells d'aquella terra, les campanes tocaven per elles mateixes. Ell ja estava fet a aqueixa rebuda d'ençà que era a Vich, i ni li era causa de temptació, ni posava en perill la seva arrelada humilitat. Si les campanes l'aclamaven per sant, ell sabia prou la gran obligació que tenia d'ésser-ho: sentia vivament ésser-ne tan poc, se n'averkonyia davant dels homes, se n'acusava davant de Déu, i amb aspres i rigoroses penitències procurava avançar, no fos sinó un pas cada dia, pel camí de la virtut. Visitava els malats, socorria els pobres de Jesucrist, emparava els orfanets fent-los de pare i de mare, i resplandia en tota mena de virtut.

Zelós de la glòria de Déu, de la santa Església, anà a la guerra contra els moros de València, fent de capità als valents soldats de la muntanya catalana que s'alçaren a l'host de l'invicte Jaume el *Conqueridor*.

Quan tornava de la guerra, a l'arribar a les portes de la ciutat de Vich, les campanes no tocaren.

- Entrau-hi vosaltres - digué als seus soldats - ; jo tinc algun pecat en lo consciència, i no entraré a Vich que Déu no me'l perdoni.

Dit això, se'n tornà pel camí cap a la banda del migdia per on havia vingut, tot pensant i examinant quin podia ésser el pecat que tenia. A l'acostar-se al Coll de Malla, es recordà que a l'arribar-hi fa una estona, feia una gran tramontana, i ell es descuidà de dir: *mal viatge el vent*. Conegut el pecat se'l confessà humilment amb el sacerdot que l'acompanyava, plorant a ses plantes amargament. Ell prou sabia que el pecat confessat és perdonat, mes per a ell això no era prou: l'havia rentat amb llàgrimes i volia rentar-lo amb sang de les seves venes.

Fent bastó de sa cossa episcopal, s'anà allunyant de sa ciutat aimada, de la que no es veia ja digne per son pecat. Del Congost baixà cap al Vallès. El torrent

que arreplega les aigües d'aquelles estretes gorgues i alteroses afraus l'acompanyà al Besós, i el Besós l'acompanyà fins a la vora del mar.

Allí es llevà l'anell de bisbe i, tirant-lo a l'aigua, digué a son company:

– No tornaré a ma enyorada ciutat de Vich fins que aquesta anell torni a les meves mans, en signe que Déu Nostre Senyor m'ha perdonat.

Dit això, decantant-se a mà esquerra, se'n pujà al monestir de Montalegre.

Allí demanà la cel·la més aspra i retirada, i allí d'ins, tot sol amb Déu, s'entregà a la més rigurosa penitència, fent-se ajudar pels tres servents d'aqueixa virtut, que són el dejuni, el cilici i la disciplina.

Al cap de tres dies de plorar son pecat i demanar-ne humilment perdó, al prendre refrigeri en el refetor a l'hora de dinar, obrí un peix, i dintre d'ell trobant son anell de bisbe, digué a son company:

– Tornem-nos-en a Vich, que Déu m'ha perdonat.

Se n'hi entornaren altre vegada, i a l'ésser a prop de son antic portal, les campanes tocaren per elles mateixes.

III. – DE FOLKLORE

Aforística

A la tarda t'has confessat?
Bugada bruta, Bernat.

Al cel, a parells;
a l'infern, a reguitzells.

Al joc del gat,
qui va a dessota, bat.

Al ric pegaràs i cridarà;
al pobre pegaràs i callarà.

A mig agradar
ja pot anar.

Amor i vi
a alguns fan viure
i a molts fan morir.

A on anem?
Allà d'on no en tornarem.

On tens ton tresor?
Allà on tens ton cor.

A qui Déu li dóna per néixer
també li dóna per créixer.

A quiscú dóna lo seu,
i tot a Déu.

A qui té Déu tot li sobra;
qui no el té és el més pobre.

A taula i al llit,
al primer crit;
a treballar,
deixeu cridar.

Cada un que va naixent
a la mort ens va empenyent.

Cafè, teatre i hostal,
molts devots i pocs com cal.

Collita de penes,
collita de perles.

De vells ningú en vol sofrir,
i tothom vol envellir.

Gat miolador
mai serà bon ratador.

Jove rodairer,
vell cridaire.

La llengua de l'infern són renecs;
la del cel, els precés.

L'amor és flor, l'humilitat és fulla;
qui l'alaba te'n despulla.

L'avar, la mar i la flama,
com més té, més brama.

Llenya verda fa bon fum;
llenya seca fa bon llum.

No és tot ú
fer la llenya o fer-la dur.